

www.jollibread.com

© 2005, Gemma Pasqual i Escrivà

© D'aquesta edició:

2017, Santillana Infantil y Juvenil S. L. i Edicions Voramar, S. A.

València, 44. 46210 Picanya (València)

Telèfon: 96 159 43 90

ISBN: 978-84-16666-99-7

Depòsit legal: M-1237-2017

Printed in Spain – Imprés a Espanya

Primera edició: març de 2017

Directora de la col·lecció:

Maite Malagón

Editora executiva:

Yolanda Caja

Direcció d'art:

José Crespo i Rosa Marín

Projecte gràfic:

Marisol del Burgo, Rubén Chumillas, Rosa Marín, Julia Ortega

i Álvaro Recuenco

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser feta amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions que estableix la llei. Contacteu amb CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

LA FÀBRICA

Gemma Pasqual i Escrivà

jollibre

Als meus Guillems

L'Elionor

*L'Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.
Duia trenes encara
i deia: «sí, senyor» i «bones tardes».
La gent se l'estimava,
l'Elionor, tan tendra,
i ella cantava mentre
feia córrer l'escombra.
Els anys, però, a dins la fàbrica
es dilueixen en l'opaca
grisor de les finestres,
i al cap de poc l'Elionor no hauria
sabut dir d'on li venien
les ganes de plorar
ni aquella irreprimible
sensació de solitud.*

*Les dones deien que el que li passava
era que es feia gran i aquells mals
es curaven casant-se i tenint criatures.
L'Elionor, d'acord amb la molt sàvia
predicció de les dones,
va créixer, es va casar i va tenir fills.
El gran, que era una noia,
feia tot just tres hores
que havia complert els catorze anys
quan va posar-se a treballar.
Encara duia trenes
i deia: «sí, senyor» i «bones tardes».*

MIQUEL MARTÍ I POL

Dues grans xemeneies, colossals, més altes que el campanar, encimbellaven el cel. Els seus fumerals inventaven els núvols que tapaven el sol. El rei dels astres mai s'atrevia a sortir. Una boirina grisa, inescrutable, impedia que els seus raigs purs il·luminaren aquell poble recòndit, desconegut per a molts veïns que hi vivien a la vora, però famós en terres llunyanes per la seua fàbrica d'acer, motor econòmic de la comarca. La vida dels seus habitants girava al voltant d'aquell monstre que dirigia les seues vides, que els observava i els marcava el destí escrit des de feia molt de temps pels seus avantpassats. La fàbrica no dormia, no descansava, el seu cor de foc no s'apagava mai, els seus pulmons sempre expulsaven fum. Una fumera espessa que anava penetrant a poc a poc a dins les persones, que els tenyia de negre el pit i les feia estossegar contínuament. Però no importava, la seua dependència del vell monstre de formigó era tal, que el veneraven com si es tractara d'un gran déu ancestral al qual devien l'existència, el plat de calent a taula, el cruiximent dels ossos a l'hora d'anar a dormir, les malalties que passaven

de pares a fills, i no per familiars eren menys importants les hipoteques, els préstecs dels cotxes, els casaments i fins i tot els enterraments dignes.

Els batecs dels cors dels treballadors i de les treballadores anaven al ritme de la fàbrica, que marcava cada instant de les seues vides.

El Sebastià corria cap a casa amb l'alegria al cos. Les seues vuit hores reglamentàries de feina, més altres tantes extres necessàries per a completar el sou i poder fer el miracle d'arribar al final del mes, aquell dia no li pesaven. Estava tan content i era tanta l'ànsia que tenia per arribar-hi, que fins i tot avui havia faltat a la cita diària que tenia des de feia molts anys amb el seu amic Carles, l'amo del bar d'enfront de la fàbrica, on sempre es feia una cervesa ben fresca per aclarir la gola abans de tornar a casa. Però aquesta vegada els seus peus volaven per trobar-se amb els seus, duia un paper a la mà i estava radiant amb la bona nova. Havia aconseguit per al seu fill, el Marc, una beca de la fàbrica per a poder estudiar en les millors universitats una carrera d'enginyeria, amb totes les despeses pagades. Encara recordava el que li havia costat a ell entrar a l'escola d'aprenents per ser fill de republicà; va haver de maldar, però finalment ho va aconseguir. Tot el que sabia, tots els seus estudis els devia a la fàbrica. Ara les coses havien canviat molt, el Marc era molt bon estudiant i havia aconseguit la beca per mèrits propis.

En arribar a casa, la Dolors, la seua esposa, era a la cuina acompanyada de la Maria, la mare del Sebastià, que feia alguns anys que vivia amb ells. Tot i que tenia un tracte amb el seu germà, l'Andreu, perquè la dona passara temporades amb els dos fills, la realitat era ben diferent. Per un motiu o per un altre, el cas és que la dona sempre estava amb el Sebastià. A ella ja li anava bé, el seu fill Andreu no tenia família, a més a més vivia en una urbanització als afores del poble, i com que treballaven fora de casa, ell i la seua esposa, sempre passava la major part del temps sola. La pobra dona ja feia molt de temps que estava lligada a una bombona d'oxigen per a respirar, però tot i això no perdia el bon humor ni les ganes d'ajudar i sempre anava amunt i avall per la cuina.

—Avui has sortit més d'hora —es va sorprendre la Dolors en veure el marit.

—Ens ha tocat la loteria, han concedit una beca al Marc! —va dir el Sebastià tot content abraçant-la, mentre li ensenyava el paper—. On és el nen?

—A l'habitació —va dir ella, que semblava no haver estat contagiada per l'entusiasme del marit.

El Sebastià va córrer a avisar el fill. Mentrestant, la Dolors i la Maria es van dirigir unes mirades còmplices. En un tres i no res ja eren tots a la cuina, centre de reunions de la família. També s'hi va afegir l'Elionor, la filla petita que estava a punt de complir setze anys, un menys que el Marc.

El Sebastià explicava al fill els avantatges de la beca que li havia estat concedida. En acabar, es va fer un silenci estrany, només acompanyat pels sorolls de la respiració de l'àvia.

—Què passa? Que no estàs content? —va interrogar al fill el pare, atònit per la reacció de la família.

—Pare...

Al Marc se li havia fet un nus a la gola que li impedia pronunciar cap paraula.

—La teua emoció és lògica, fill, és una oportunitat única en la teua vida.

—Pare, jo no vull ser enginyer —va poder acabar la frase el Marc.

Les dones no deien res, només observaven esperant amb tota prudència el gran terrabastall que estava a punt de produir-se. El Sebastià ja feia molts anys que havia dissenyat el futur del seu fill gran, volia que fora un directiu de la fàbrica, que treballara als despatxos i no a la foneria com ell, i que pare i fill s'ajuntaren a esmorzar al bar del Carles, el fill amb la corbata i el pare amb la granota blava del treball, orgullós del seu Marc.

—I què vols ser?

—Actor.

En vista d'aquella inesperada resposta, el pare va esclatar a riure, pensant-se que era una broma.

—Va de debò —va intercedir la mare. Coneixia molt bé el marit, sabia que tenia una especial habilitat per a negar la realitat.

—Però, que us heu begut tots l'enteniment? Penseu amb els peus, no veieu que el que dieu no té trellat!

—No, pare, ja fa temps que ho tinc pensat però no m'atrevia a dir-t'ho, sabia que et donaria un disgust. No vull treballar a la fàbrica.

—Tranquil·litzem-nos. Aquesta beca potser t'obliga durant algun temps, però després podràs treballar on vulgues, amb una llicenciatura sota el braç.

El Sebastià intentava desesperadament convèncer el fill.

—No, pare, no vull ser enginyer. A més a més, no estic interessat a treballar per a l'exèrcit.

16 I li va ensenyar un cercle de tela amb un lema antimilitarista que duia cosit a una jupa verda que semblava de l'exèrcit, comprada en una botiga de segona mà a la ciutat.

La fàbrica feia molts encàrrecs per a les forces armades: peces de carros de combat i altres materials bèl·lics. El Marc havia participat moltes vegades en les manifestacions que es feien en contra d'aquestes activitats.

—Però, què t'empatolles! Vius en un altre món, no toques de peus a terra, només parles d'utopies. Gràcies a aquestes feines mengem cada dia.

—Hi ha altres maneres de guanyar-se la vida.

—Què faràs? Posar-te un nas roig de pallasso i anar a una gran ciutat a captar pels carrers?

El pare ja havia perdut els estreps.

—Vull estudiar art dramàtic.

—I amb quins diners la penses pagar, aquesta carrera?

—Amb una beca i treballant. Per això m'esforce tant a tenir un bon expedient acadèmic. Si m'han concedit la de la fàbrica, també em poden donar l'altra.

—Tu en sabies res, de tot aquest disbarat? —va interrogar el pare a la mare.

Ella va acotar el cap.

—És vist que en aquesta casa jo soc l'últim de la colla, només valc per a treballar, ningú m'explica res! —va cridar el pare fora de si.

—No em pensava que les coses s'accelerarien d'aquesta manera. No t'ho vaig explicar abans... per por de la teua reacció —es va excusar la mare.

—La meua reacció és perfectament normal. Tinc un fill llest i espavilat, i ara em surt amb això que vol ser còmic.

—No és convenient trencar la girada als fills. Cal que es dediquen a allò que els vinga de gust.

—I tu què? Se t'ha ficat al cap ser com la mare de l'Antonio Banderas?

—Mira, d'aquest no, però del Jordi Mollà no et dic que no m'agradaria —va respondre la mare, altiva.

—Aquest és un tenista! A veure si llegim una miqueta més!

—Hi ha altres coses que els diaris esportius. El tenista es diu Carles, Carles Moyà! —va retrucar la mare.

—Si tot és culpa teua! Jo volia que s'apuntara a futbol com tots els xiquets. Però tu no, que el nen faça teatre amb l'associació de veïns, que és més creatiu i millor per a la seua educació. Doncs ja veus per on ens ha sortit!

En veure'l tan enfadat, tots restaren al seu lloc i no van gosar piular. La mare no va respondre a aquesta provocació, estava ben orgullosa del seu fill, li agradava que tinguera criteri propi i que no volguera seguir el camí marcat per a tots els habitants del poble, tot i que

la veritat li hauria agradat més que haguera volgut ser metge. Però estava disposada a fer-li costat fins al final. Desitjava que almenys una persona de la família poguera complir els seus somnis.

—Doncs sabeu què us dic? Que no! No, i mil vegades no! Com hi ha món que tu acceptaràs la beca i estudiaràs com una persona normal. Mai de la vida permetré que cap fill meu es dedique a fer el pallasso!

18

I en acabar de dir aquesta frase, va sortir fent una portada. Es va fer un gran silenci. El Marc, amb llàgrimes als ulls, va córrer a tancar-se a la seua habitació. Van quedar només les dones assegudes a taula.

—Aquest assumpte té mala peça al teler. La situació està molt embullada, necessita mà de metge, altrament no se'n sortiran —va dir l'àvia.

—Ja ho sé, mare. Però no patisca, el seu fill entrarà en raó. Ja ho veurà.

—I a tot això, què hi ha per dinar? Estic famolencia —va dir l'Elionor com si res, indiferent a tot el que estava caient en aquella casa.

—Filla, com ets!

—Deixa-la, per una vegada que vol menjar!

La mare li va posar el plat a taula, era l'única que semblava que tenia gana.

—Que no menges? —va preguntar l'àvia.

—És que les lletilles tenen moltes calories.

—Però, què dius? Els llegums són molt bons per al creixement —va respondre la mare.

—Per a créixer pels costats.

—No comences tu ara, que no està l'orgue per a... A veure si encara la pagaràs tu. Fes el favor de menjar! No vull anorèctiques a casa meua!

—Ets una exagerada.

—Menja i calla!

Va ser taxativa la mare. L'àvia va assentir amb el cap. Coneixien molt bé l'Elionor i les seues manies per apri-mar-se. Tot i que estava com una canya, seguia la moda absurda, potser per mimetisme o per edat, de voler ser com les models de les revistes. Les dues dones van deixar l'Elionor sola amb les lletilles, s'estimaven més no veure-la.

El Marc continuava a la seua habitació sense donar senyals de vida. La mare li va tustar a la porta, però ell no va respondre. Va decidir deixar-lo tranquil, tot era una qüestió de temps, quan es refredaren les coses, tots tornarien a seure a taula i aquesta vegada amb més calma de segur que trobarien una solució.